

Лариса Олександрівна ШЕВЧЕНКО,

кандидат психологічних наук, доцент,

доцент кафедри соціології та психології факультету № 6

Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0002-6117-9134>

ГЕНДЕРНІ ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОЛОГІЧНОЇ РЕСУРСНОСТІ ПРАЦІВНИКІВ ПОЛІЦІЇ

В правоохоронних структурах світу поступово збільшується кількість жінок, втім, жінки частіше зазнають труднощів щодо самореалізації у професії, оскільки у суспільстві розповсюджені стереотипи, що професія поліцейського є «чоловічою», а також уявлення про те, що жінка нездатна поєднувати досягнення у професійній сфері з повноцінною родиною. Актуальність теми зумовлена потребою вивчення та оптимізації психологічної ресурсності працівників поліції обох статей, що надає можливість ефективніше організувати психологічне супроводження їх професійної діяльності.

Ресурсність є однією з важливих індивідуальних характеристик особи, тож різні аспекти проблеми психологічних ресурсів особистості розглядалися в працях науковців: як особлива організація психічних властивостей особистості (В. Дружинін, Д. Леонтьєв, М. Холодна); як можливості і засоби подолання стресу (Т. Крюкова Р. Лазарус, С. Хобфолл, С. Хазова); як стратегії життя (К. Абульханова-Славська, А. Кронік, О. Маклаков); як ресурсні стани особи (А. Деркач, А. Прохоров, В. Козлов); як механізми саморегуляції поведінки (О. Рогозян, О. Сергієнко, В. Моросанова, В. Толочек); як механізми регуляції діяльності та поведінки (Г. Віленська, А. Дьомін, Ю. Ковальова). Як вважає вітчизняний психолог О. Штепа, психологічна ресурсність – це вміння людини актуалізувати власні ресурси та оперувати ними. Психологічна ресурсність особистості виявляється як досвід усвідомлення особистістю власних можливостей, який стає потенціалом для надання підтримки іншим, саморозкриття та творчого саморозвитку у професії [1]. Особистісними ресурсами людини, на думку І. Рибкіна, є: особистісні процеси, особистісний та професійний досвід, настанови, усвідомлені переконання, психічні стани тощо [2, с. 72–73].

Метою дослідження стало вивчення психологічної ресурсності поліцейських, які мають досвід практичної діяльності 3–5 років та отримують фахову освіту на заочній формі навчання. У дослідженні було використано методiku «Опитувальник психологічної ресурсності особистості» О. Штепи, спеціально розроблену анкету. В дослідженні приймали участь всього 97 осіб у віці 23–30 років, з них сформовано дві групи: перша група складалася із 43 жінок та друга група зі 54 чоловіків. Урахування особливостей професійної діяльності поліцейських, а саме: високий рівень відповідальності за результати роботи, жорстка правова регламентація та наявність владних повноважень, значні психічні й фізичні навантаження надає можливість дослідити джерела ресурсності працівників поліції як чоловіків, так і жінок.

За результатами дослідження виявилось, що більшість працівників поліції обох статей мають високий рівень ресурсності (87%), тож їм притаманне краще знання щодо власних ресурсів, вміння їх оновлювати і вміщувати. У інших досліджуваних (13%) обох груп діагностовано середній рівень ресурсності, вони здатні до саморозвитку, легко приймають самостійні рішення, втім побоюються можливих помилок у професійній діяльності через власну некомпетентність. Як вбачається з результатів дослідження, гендерні відмінності щодо рівня психологічної ресурсності у досліджуваних поліцейських взагалі відсутні. Отримані дані цілком узгоджуються з дослідженням ресурсності патрульних поліцейських [3, с. 217]. І чоловіки, і жінки важливими для себе психологічними ресурсами вважають самореалізацію у професійній діяльності правоохоронця, відповідальність, впевненість у власних силах, життєстійкість, доброту до людей, допомогу іншим. Низьким рівнем сформованості, тобто неважливими психологічними ресурсами, виявилися творчість та мудрість.

Існують гендерні розбіжності щодо сформованих психологічних ресурсів: в групі жінок значущими психологічними ресурсами виявилися «робота над собою» та «любов», в групі чоловіків – «вміння використовувати власні ресурси» та «успіх». Отже, жінки мають високі власні критерії оцінки себе та інших, своєї діяльності, пов'язують самореалізацію та набуття професіоналізму з постійною працею, є емпатичними, відкритими, поблажливо ставляться до помилок інших. Чоловіки спрямовані на кар'єрний успіх, мають стратегії професійного зростання та саморозвитку й вміння прогнозувати наслідки власних дій і поведінки.

Висновок. Практичне значення одержаних результатів полягає у тому, що вони становлять науково-теоретичний інтерес, оскільки психологічна ресурсність розглядається як чинник змін професійного розвитку та особистісного саморозвитку особистості і практичний інтерес, оскільки урахування гендерних особливостей психологічної ресурсності працівників поліції сприяє створенню ефективних програм психологічного супроводження професійної діяльності поліцейських.

Список бібліографічних посилань

1. Штепа О. С. Психологічні ресурси як унікальні якості майбутніх психологів. *Гуманітарний вісник*. 2012. Дод. 1 до Вип. 27, т. V (38): темат. вип. «Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору». С. 536–542.
2. Рыбкин И. В. Коучинг социального успеха. М. : Ин-т общегуманит. исслед., 2005. 224 с.
3. Шевченко Л. О., Лещенко О. С. Гендерні особливості ресурсності поліцейських. *Право і Безпека*. 2017. № 4 (67). С. 216–221. URL: <http://pb.univd.edu.ua/index.php/PB/article/view/45> (дата звернення: 28.10.2019).

Одержано 30.10.2019